

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähkömarkkinalain sekä sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta

Suomen Omakotiliitto ry kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähkömarkkinalain sekä sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta.

Omakotiliitto edustaa pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita, ollen alan ainoa valtakunnallinen edunvalvoja. Omakotiliitto on sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, jossa on jäseniä lähes 70 000 (kotitaloutta), jotka kuuluvat noin 230 paikalliseen jäsenyhdistykseen. Tarjoamme monipuolisia palveluita, neuvontaa (kuten rakentaminen, energia-asiat, lakineuvonta, pihaneuvonta) sekä tietoa asumiseen liittyvästä lainsäädännöstä

Omakotiliitto esittää lausunnossaan huomioita pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta.

Esityksen päätavoitteena on toimeenpanna työ- ja elinkeinoministeriön asettaman älyverkkotyöryhmän loppuraportissaan esittämiä konkreettisia toimia, joilla älykäs sähköjärjestelmä voi palvella asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti sähkömarkkinoille ja edistää toimitusvarmuuden ylläpitoa. Näihin toimiin lukeutuvat ehdotettu yhteislaskutus, jakeluverkkomaksujen rakenteiden harmonisointi sekä markkinapohjainen loppukäyttäjän kuormanohjaus.

Lisäksi hallituksen esityksen tavoitteena on turvata kuluttajan asemaa sähkömarkkinoilla rajaamalla uuden, etämyynissä tehdyn sähkönmyyntisopimuksen voimaantuloaika sekä panemalla täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin säännös, jolla säännellään määräaikaisten kiinteähintaisten sähkönmyyntisopimusten irtisanomismaksuja. Jo voimassa olevaa sääntelyä pyritään selkeyttämään sähkömarkkinalain liittymisjohdon määritelmään ja verkonhaltijan liittämiselvöllisyyteen liittyvien säännösten osalta.

Omakotiliitto pitää hyvänä kuluttajan aseman vahvistamista sähkömarkkinoilla ja sitä, että viedään eteenpäin Älyverkkotyöryhmän tavoitetta asettaa kuluttaja sähkömarkkinoiden keskiöön.

Yhteislaskutus

Omakotiliitto kannattaa, että Älyverkkotyöryhmän ehdotus asiakkaan mahdollisuudesta saada yksi sähkölasku sähkön myynnistä ja siirrosta on etenemässä. Omakotiliitto pitää erittäin tärkeänä viestintää asiakkaille tulevista muutoksista. Tilanne saattaa vaihtelee kotitalouskohtaisesti, tuleeko laskutusasiat selkeämmiksi vai voivatko ne johtaa epäselvyyksiin. Esimerkiksi jos oma nykyinen sähköyhtiö ei tarjoa palvelua, voi asiakas joutua vaihtamaan sähkönmyyjää. Muutokset eivät saa aiheuttaa loppukäyttäjänä olevalle kuluttajalle lisäkustannuksia esimerkiksi laskutuksen yhdistämisestä.

Jakelumaksujen rakenteiden yhtenäistäminen ja sähkönjakelun tehopohjaisen hinnoittelun edistäminen

Jakeluverkkoyhtiötä ei voi valita, vaan kuluttaja on sidonnainen asuinalueensa palveluntarjoajaan. Yhtiöt toimivat monopoliasemassa. Omakotiliitto on seurannut vuosia huolestuneena kuluttajien sähkön siirtomaksujen nousutrendiä. Omakotiliitto tunnistaa kentältä kuluttajien keskustelun jakeluverkkojen hinnoittelun epäyhtenäisyydestä.

Mikäli sähkönjakelussa tulevaisuudessa siirryttäisiin tehopohjaiseen hinnoitteluun, on tästä viestittävä todella ajoissa ja selkeästi kuluttajille, mitä vaikutuksia muutokset aiheuttaisivat. Kuluttajille on varmistettava riittävä reagointiaika, sillä kulutusjoustojen käyttöönotto vielä aikaa ja taloudellisia resursseja. Sähkön pienkuluttajien ohella on huomattava, että myös paljon sähköä enemmän käyttävillä omakotitaloissa asuvilla kotitalouksilla, kuten sähkölämmitteiset tai lämpöpumppuja käyttävät, ei ole välttämättä mahdollisuuksia hyödyntää joustoja. Tämä voi johtua esimerkiksi talon elinkaaresta ja talotekniikasta tai kuluttajan niukoista taloudellisista resursseista alkuinvestointeihin. Uudistusten myötä kokonaiskustannukset eivät saa nousta, sillä Suomen erityisolosuhteet kuten talviaikainen lämmitys on välttämättömyys asumisessa. Vaikka sähkön säästäminen ja kulutuksen ajoittaminen edullisempiin ajankohtiin kiinnostaa monia, siihen ei ole täysiaikaisesti mahdollista esimerkiksi pitkänä talven pakkasjaksona.

Markkinapohjainen kuormanohjaus 65b §

Markkinoiden palveluiden kehittyminen on vielä varhaisessa vaiheessa. Palveluiden tulevat käyttäjät, kuten pientaloasukkaat, jotka ovat paljon sähköä käyttäviä, tarvitsevat luotettavaa ja riippumatonta tietoa eri vaihtoehtoista. Nykyisiin kuluttajalta vaaditaan erityistä aktiivisuutta perehtyä vaihtoehtoihin. Lisäksi heillä tulee olla sekä taloudellisia että teknisiä valmiuksia tehdä investointeja. Omakotiliitto pitää keskeisenä, että kuormanohjaukseen osallistumisesta tulee olla taloudellista hyötyä kotitaloudelle. Palveluiden käyttö edellyttää myös etämittauslaitteita. Omakotiliiton saaman käsityksen mukaan jakeluverkon haltijoiden investointiprosessit ovat pitkäaikaisia ja tosiasiallisesti kaikilla kuluttajilla ei tule olemaan ehdotettuun rajapinnan käyttöönottoon mennessä 1.1.2026 tarvittavia valmiuksia. Näille kotitalouksille ei saa asettaa lisäkustannuksia tai vaatimuksia, jos he eivät laitteistojen vuoksi voi osallistua kuormanohjaukseen. Tarjolla tulee jatkossakin olla myös valittavissa perustasona kuormanohjausta jakeluverkkoyhtiön valikoimasta, sillä kaikilla ei ole mahdollisuuksia ottaa käyttöön muita palvelumuotoja.

Uuden sähkönmyyntisopimuksen voimaantuloajan rajoittaminen kolmeen kuukauteen

Omakotiliiton saaman palautteen mukaan energiakriisivuotena monille kuluttajille myytiin aggressiivisesti sähkön ennakkosopimuksia. Kaiken kaikkiaan alan myyntityöhön on kiinnitettävä vakavaa huomiota ja varmistettava kuluttajansuoja sähkönsopimusta ostettaessa. Harhaanjohtava markkinointi on saatava kuriin. Omakotiliitto näkee, että voimaantuloajan rajoittaminen voi parantaa kuluttajan asemaa tältä osin.

Sähkönmyyntisopimuksen irtisanomisesta perittävät maksut 92 a §

Energiakriisin aikaan nousi esiin kuluttajien määräaikaisten sähkösopimusten irtisanomisehtojen epäselvyys ja erilaisuus. Yksi keskeinen tekijä on, että kuluttajalle on ollut erittäin epäselvää, miten maksu määräytyy ja mitä on sovittu kuluttajan ja sähkönmyyjän kesken.

Omakotiliitto kannattaa selkeyttämistä ja sopimuskäytäntöjen ennakoitavuutta. Maksujen tulee olla oikeasuhtaisia. Viranomaisvalvonnan tulee myös tehostua, ja esimerkiksi Kuluttajariitalautakunnan suositusten tulee olla jatkossa sitovampia kuin nykyisin, jossa tilanteessa suurin osa sähköyhtiöistä jätti noudattamatta irtisanomista koskevat ratkaisusuositukset. Tämän on kuluttajansuojan kannalta erittäin ongelmallista.

Omakotiliitto esittää, että jatkossa irtisanomisesta tulee sopia selkeämmin ennakkoon ja siihen tulee määritellä kiinteä ennakolta sovittu irtisanomismaksu.

Korvaus verkkoon syötetystä uusiutuvista energialähteistä tuotetusta sähköstä

Esityksen mukaan tällä muutoksella ei olisi vaikutuksia loppukäyttäjälle. Kuluttajille on olemassa toimivat markkinat. Omakotiliitto huomauttaa kuitenkin, että pientuottajalle aiheutuu mittavat investointikustannukset esimerkiksi aurinkopaneelijärjestelmien asennuksesta. Lähtökohtaisesti kuluttajalta ei tulisi periä mitään maksuja tuotetusta energiasta, ei sähkömyyjän, sähkön jakeluverkkoyhtiön toimesta eikä verojen muodossa.

Liittämisvelvollisuus

Kotitalouksien osalta liittämisvelvollisuus on ollut toimivaa. Liittämisaikaa koskevan vaatimuksen selkeyttäminen eriyttämällä 24 kk liittämisaikavaatimus liittymän kytkemiseen liittyvästä lauseesta voi selkeyttää asiaa. Kun kyseessä on oman kodin rakentaminen, esimerkiksi omakotitalohanke, on tärkeä huolehtia rakennushankkeen joustavasta etenemisestä myös liittymien osalta. Omakotiliitto huomauttaa, että liittymän saamista ei tule hidastaa perusteettomasti.

Muita huomioita

54 § Kuluttajille on oltava tarjolla erilaisia aikajaotukseltaan ja hintarakenteeltaan olevia sähkönjakeluverkkopalvelutuotteita.

54 b § Omakotiliitto pohti, tuleeko kapasiteetin ilmoittaminen koskettamaan myös pientaloasukkaita.

105 c § Laskutustietoihin on tärkeä lisätä yhteislaskutusta koskevat kohdat.

Omakotiliitto kannattaa täydennyksiä koskien pientuotantoa omaan käyttöön, jotka on kirjattu esitykseen sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamiseksi.

Jatkamme mielellämme yhteistyötä aiheessa.

Kunnioitavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander
toiminnanjohtaja

Ari Rehnfors
puheenjohtaja